

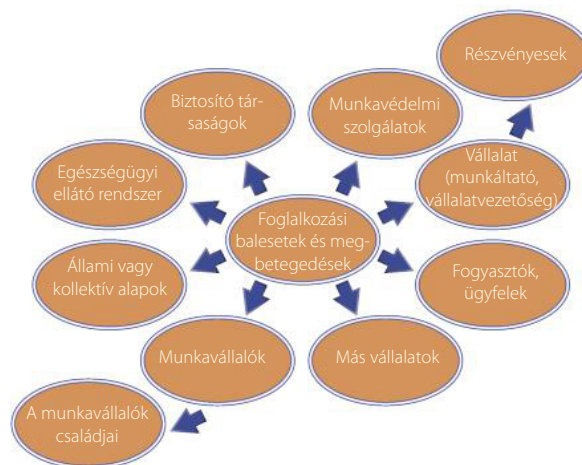
A munkabalesetek társadalmi-gazdasági költségeinek leltára

Bevezetés

A munkavédelem szintjének emelése gazdasági hasznot hozhat a vállalatok, munkavállalók és a társadalom egésze számára. A balesetek és foglalkozási megbetegedések súlyos kiadásokkal járhatnak a vállalatok részéről. Különösen a kis vállalkozások esetében a foglalkozási baleseteknek jelentős pénzügyi kihatásai lehetnek. Nehéz lehet azonban meggyőzni a munkáltatókat és a döntéshozókat az egészségesebb és biztonságosabb munkakörülmények hasznosságáról. Ennek egy hatékony módja lehet pénzügyi vagy gazdasági becslések készítése, és ezek alapján reális áttekintést adni a balesetek teljes költségéről, illetve a balesetek megelőzésének hasznáról. A költségek és hasznok teljes köre magában foglalja a nyilvánvaló és a rejtett költségeket, mindazokkal a költségekkel együtt, amelyek könnyen megadhatók mennyiségileg, és azokkal, amelyeket csak minőségi fogalmakkal lehet kifejezni.

Költség és haszon kinek a számára?

A munkabalesetek terhet jelentenek több fél számára is. A vállalatok gyakran nem viselik a foglalkozási megbetegedések, a foglalkozási sérülések és a munkával összefüggő egészségromlás teljes költségét. A balesetek költségeit okozhatnak más vállalatoknak, egyedi munkavállalóknak és a társadalom egészének is. A vállalat nem fizeti például az egészségügyi ellátás költségeit munkavállalói számára, vagy a rokkantsági nyugdíjat esetleg kollektív alapból fizetik.

Forrás: Krüger, 1997 (1)

Sok országban létezik olyan szabályozás, amely a költségeket valamilyen módon visszavezeti arra a cégre vagy arra a személyre, aki a költségeket okozta (az ún. költség internalizáció). Ez gazdasági ösztönzőként működhet jövőbeni sérülések vagy megbetegedések megelőzésére (1. táblázat).

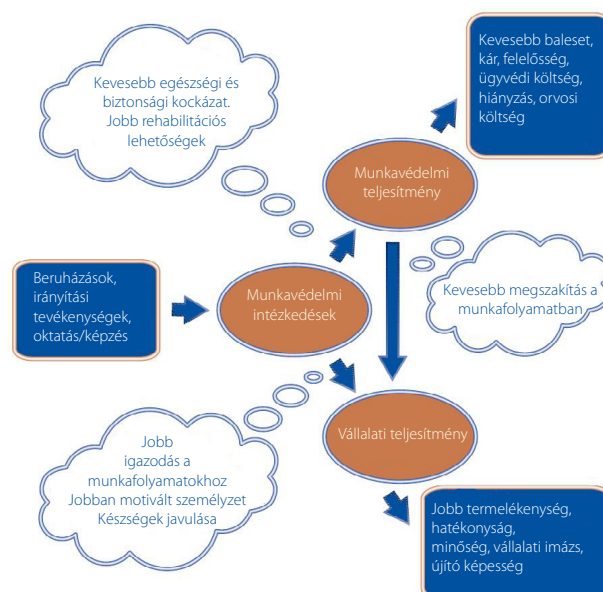
1. táblázat: A baleseti költségek vállalati internalizációjának elve

A költség-internalizáció módszere	Elv vagy példák
Felelősségek	Munkavállalók vagy biztosító társaságok kárigényt jelenthetnek be foglalkozási sérülések vagy betegségek miatt
Jogi szankciók, bírságok	A munkavédelmi felügyelőség pénzbírságot szabhat ki, javításokat követelhet vagy ideiglenesen leállíttathatja a termelést
Díjfizetési megkülönböztetés	Biztosító társaságok vagy állami alapok megváltoztatják a díjakat a megnövekedett baleseti, foglalkozási sérülési vagy megbetegedési kockázat miatt. A díjak a múltbeli teljesítmény miatt is változhatnak.
Betegszabadság fizetése	Kötelezettség a bér (részleges) fizetésére betegszabadság vagy munkaképtelenség idejére.
Piaci szabályozás	Vonzó új személyzet számára, előny állami megrendelések elnyerésénél A "baleseti besorolás" javulása alvállalkozóknál tenderezek esetén A vállalati imázs hatása

A balesetek megelőzése több haszonnal jár, mint pusztán a károk enyhítése

A munkabalesetek, foglalkozási sérülések és megbetegedések megelőzése nem csak a költségeket csökkenti, hanem hozzájárul a vállalat teljesítményének javításához is. A munkavédelem sokféle módon kihat a vállalat teljesítményére, például:

- egészséges munkavállalók termelékenyebbek, és jobb minőségben tudnak termelni;
- kevesebb munkával összefüggő baleset és megbetegedés kevesebb betegszabadságot jelent, ez viszont alacsonyabb költséget és a termelési folyamatok kevesebb megszakítását eredményezi;
- a munkafolyamathoz optimálisan igazított és jól karbantartott munkaeszközök és munkakörnyezet magasabb termelékenységet, jobb minőséget és kevesebb egészségi és biztonsági kockázatot eredményeznek;
- a sérülések és betegségek csökkentése kevesebb kárt és alacsonyabb felelősségi kockázatot jelent.

(1) Krüger, W., "Ökonomische Anreize-Möglichkeiten und Probleme eines modernen Arbeitsschutzsystems", Neue Ansätze zur Kosten-Nutzen-Analyse des Arbeits- und Gesundheitsschutzes, Dortmund/Berlin, Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin, 1997, 26-37. oldal

A költségtényezők leltára

A legjobb mód arra, hogy betekintést nyerjünk a munkabalesetek költségeibe, ha gazdasági felmérést készítünk. Ez különféle szinteken végezhető, nevezetesen:

- (1) az egyedi munkavállaló szintjén;
- (2) vállalati szinten;
- (3) a társadalom egészének szintjén.

Nincs valamiféle végleges költségtényező-jegyzék, amit a felmérésben szerepeltetni kell, a gyakorlat és elmélet alapján kialakult azonban a költségtényezőknek egy minimális csoportja. Ezeket ki kell egészíteni vagy módosítani kell a felmérés céljától, az adott ország társadalombiztosításának szerkezetétől stb. függően. A költségtényezők jegyzékének összeállítása az egyik kulcsfontosságú minden gazdasági

felmérésben. A 2. és 3. táblázat költségtényezők olyan leltárát kínálja, amelyek kiindulási pontként használhatók az egyéni szinten, illetve a társadalmi szinten végzett felmérésekhez^(*).

Több lépést igényel egy munkabaleset költségkihatásainak a felbecslése. A baleset néhány hatása könnyen kifejezhető pénzben. Olyan hatások azonban, mint például a halálesetek, betegszabadság és forgalom további kidolgozást igényelnek. Az eredményeknek a döntéshozatalt kell alátámasztaniuk, de egy ilyen felmérés készítése fontos az okulás szempontjából is.

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a gazdasági elemzések eredménye nagyban függ az alapfeltételezésektől és a felmérés körétől. A költségtényezőket és a számítási elveket minden ország adott nemzeti gyakorlatához kell igazítani.

2. táblázat: A sérülésekkel és betegségekkel egyéni szinten közvetlenül összefüggő változók áttekintése

Változó	Leírás	Hogyan fejezzük ki pénzürtékben
Egészség	Kórházi ellátás (ágy-nap) Egyéb orvosi ellátás, például nem kórházi kezelés, gyógyszerek. Maradandó rokkantság (számok, a beteg életkora) Nem orvosi (pl. szakmai) rehabilitáció, ház-átalakítás	A biztosítás vagy a munkáltató által nem térített egészségügyi ellátási költségek
Életminőség	Várható élettartam, várható egészséges élettartam Minőségileg igazított életek (MIÉE) Rokkantsághoz igazított életek (RIÉE)	Készség az elfogadásra, készség a fizetésre A kárigények és kompenzációk mértéke
Gyász és szenvedés	Az áldozatok, de rokonok és barátok részéről is	Nincs megbízható módszer
Jelenlegi jövedelemkiesések	Jövedelemkiesés a jelenlegi munkából és másodállásból	A jelenlegi jövedelem csökkenése, bérvesztés
Potenciális jövőbeli keresetek elvesztése	Ebbe is beleértve a másodállást	Különbségek a teljes várt jövőbeli jövedelem és a teljes kompenzáció vagy nyugdíj között
A biztosítások vagy kompenzációk által nem fedezett kiadások	Példa erre a közlekedési költség, kórházba járás, a halálesetből adódó költségek, például a temetés	Az áldozat és családja számára jelentkező minden egyéb költség összege (amelyekre nincs kompenzáció)

3. táblázat: A sérülésekkel és betegségekkel közvetlenül összefüggő változók áttekintése a társadalom mint egésznek a szintjén

Változó	Leírás	Hogyan fejezzük ki pénzürtékben
Egészséggel összefüggő költségek		
Egészség	Kórházi ellátás (ágy-nap) Egyéb orvosi ellátás, például nem kórházi kezelés, gyógyszerek. Maradandó rokkantság (számok, a beteg életkora) Nem orvosi (pl. szakmai) rehabilitáció, ház-átalakítás	Dejanski stroški za zdravstveno oskrbo in rehabilitacijo.
Halálos balesetek		Készség a fizetésre vagy készség az elfogadásra
Életminőség	Várható élettartam, várható egészséges élettartam Minőségileg igazított életek (MIÉE) Rokkantsághoz igazított életek (RIÉE)	Készség a fizetésre vagy készség az elfogadásra. A kártérítések és kompenzációk teljes összege
Gyász és szenvedés	Az áldozatok, de rokonok és barátok részéről is	Készség a fizetésre vagy készség az elfogadásra. A kártérítések és kompenzációk teljes összege
Jelenlegi termelési veszteségek	Betegszabadság, hiányzás és rokkantság miatt elvesztett keresetek	A hiányzás időtartama alatt elvesztett kereset teljes összege
Potenciális jövőbeni keresetek és termelés vesztesége	A tartós rokkantság teljes időtartama alatt elvesztett keresetek	A várható rokkantsági időtartam alatt elvesztett jövedelem összege, ahol mind a jövedelmet, mind az időtartamot statisztikai adatok alapján becsülik
Nem az egészséggel összefüggő költségek és károk		
Betegszabadság stb. adminisztrációja		Az erre a tevékenységre költött bérek teljes összege
(Balesetek miatt) sérült eszközök		Pótlás költsége, piaci árak
A személyzet munkaképtelensége miatt kiesett termelés és a termelés idő kiesése		A kieső termelés piaci ára

Az Ügynökségtől beszerezhető további információk

A "Munkabalesetek társadalmi-gazdasági költségeinek leltára" című teljes beszámoló elérhető angolul az Ügynökség <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> webterületén, ahonnan ingyen letölthető.

További információk kaphatók az Ügynökség "A munkabalesetek vállalati szintű megelőzésének gazdasági értékelése" című tény-levelében. A tény-level az összes EU nyelven megkapható a <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/> címen.

A "Munkavédelem – Költség és haszon kérdése?" című magazin (1. szám) a szakértők által írt különféle cikkeket tartalmaz erről a témáról. A magazin a <http://agency.osha.eu.int/publications/magazine/> címen érhető el.

A "Munkavédelem gazdasági hatása az Európai Unió tagállamaiban" című beszámoló áttekintést ad arról, hogyan függenek össze a gazdasági tényezők a munkavédelmi stratégia kialakításával a tagállamokban. A

(*) Az Ügynökség tény-levela balesetek költségének vállalati szintű felméréséhez mutat be egy modellt. (Lásd "Az Ügynökségtől beszerezhető további információk" fejezetet)